

طراحی مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده فرهنگ‌های استان کردستان با رویکرد داده بنیاد (صفحات ۱۲۵ تا ۱۵۴)

علیرضا الله مرادی^۱ * علیرضا صامت^۲ * اسماعیل کاوسی^۳

پنذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۰۵

دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۳۰

چکیده

این پژوهش با هدف طراحی مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده فرهنگ‌های استان کردستان انجام شد. این پژوهش از نظر استراتژی کیفی متوالی و اکتشافی است که نمونه آماری در بخش کیفی شامل تمام صاحب نظران دانشگاهی و خبرگان حوزه فرهنگ و علوم سیاسی که برابر ۲۰ نفر بودند. ابزار تحقیق شامل برگه‌های کدگذاری محقق ساخته بود که روایی آن توسط اعضای گروه دلفی تأیید و پایایی آن با معیار پی اسکات ۰/۹۵ محاسبه شد. یافته‌های تحقیق نشان داد که عوامل مرتبط با مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده فرهنگ‌های استان کردستان در قالب ۱۳ مقوله و ۵۵ کد مفهومی مشخص شد و در ابعاد ۵ گانه مدل پارادایمی به صورت شرایط علی (۳ مقوله)، راهبردها (۳ مقوله)، شرایط زمینه‌ای (۲ مقوله)، شرایط مداخله‌گر یا میانجی (۳ مقوله) و پیامدها (۲ مقوله) جای گرفتند. به طور کلی می‌توان نتیجه گرفت که با بهره‌گیری از یافته‌های مطالعه می‌توان به تدوین برنامه‌های جامع و متنوع توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده فرهنگ‌ها در راهبردهای «کلان»، «میانی» و «عملیاتی» دست یافت تا توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده فرهنگ‌های استان کردستان حاصل گردد.

واژگان کلیدی: وفاق و سازگاری فرهنگی، وفاق و سازگاری اجتماعی، اقوام و خرده فرهنگ‌های

۱. دانشجوی دکتری مدیریت فرهنگی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

talirezaallahmoradi@yahoo.com

۲. استادیار گروه مدیریت فرهنگی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول).

arsamet@gmail.com

۳. استاد گروه مدیریت فرهنگی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

ekavousy@gmail.com

طراحی مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان....
استان کردستان.

۱- بیان مسئله

آهنگ سریع جهانی شدن که روز به روز در حال افزایش است، آماده سازی مردم در برابر قرن چند فرهنگی و مدرن را ضروری می سازد. دنیای متنوع امروزی نیازمند درک و برقراری ارتباط بیشتر از پیش با فرهنگ ها و خرده فرهنگ های مختلف از طریق احساسات، عواطف و علائم و نشانه های شفاهی و غیرشفاهی فرهنگ های مختلف و گاهی متمایز است. برقراری ارتباط مناسب بین افراد در محیط های متفاوت کاری، اجتماعی و حتی زندگی شخصی اهمیت فزونی یافته است. مدیران در محیط های کاری پیچیده و متنوع هزاره ی سوم، باید بتوانند فشارهای ناشی از اختلالات و پیامدهای متأثر از تعارض های فرهنگی محیط کسب و کار خود را به نحو مطلوبی مدیریت کنند. برای این منظور به سازگاری و تعدیل مؤثر فرهنگ ها نیاز است. افراد تازه وارد هنگامی که جذب یک سازمان می شوند نه تنها در مورد آن سازمان اطلاعات چندانی ندارند بلکه در مورد شغل، ادراک نقش، انتظارات نقش، ارزش ها و هنجارهای سازمانی نیز کم اطلاع یا بی اطلاع هستند. وجود این خلأ اطلاعاتی، بسته به این که تا چه حد سازمان در واقعیت منطبق با برداشت فرد با سازمان می باشد، در هنگام رویارویی فرد با سازمان منجر به ایجاد استرس و سردرگمی در آنان می شود. در چنین فضایی است که بایستی سازمان ها برای کاهش سطح استرس و ایجاد آمادگی در کسب شناخت نسبت به سازمان از سوی این کارکنان (گرانمن و همکاران^۱، ۲۰۰۶)، بسترهای سازگاری فرهنگی در بین کارکنان سازمان را فراهم آورند. در این شرایط، سازمان ها باید بتوانند محرک ها یا عوامل مرتبگی را که باعث حداکثر کردن عملکرد افراد تازه وارد با فرهنگ متفاوت می شود را پیش بینی کنند و یا تشخیص دهند (ملک و بودهار^۲، ۲۰۱۲: ۲۲۴).

مفهوم سازگاری از پیچیدگی ها و مشکلات زیادی برخوردار است و همان طوری که در مورد اکثر مفاهیم صادق است، اختلاف نظرهای زیادی در این خصوص به چشم می خورد. در سال های اخیر ما شاهد تغییرات گسترده ای در نگرش نسبت به سلامت و سازگاری بوده ایم. انسان هر دم با مشکلاتی رودررو می گردد و می کوشد تا بر این موانع و مصائب فائق آید و گونه ای تعادل نسبی را در امور زندگی پدید آورد. این تعادل از طریق

1. Gruman et al
2. Malek & Budhwar

طراحی مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان.....

هماهنگی و ارتباط بین مشکلات و ساز و کارهای موجود جهت حل آن‌ها به دست می‌آید. ناهماهنگی در تعادل ساز و کارهای مشکل‌گشایی یا فرو گشودن مشکلات در ارتباط با تهدیدها منجر به ایجاد بحران‌های روانی می‌گردد. مک‌گروری (۱۹۷۸) هرگونه عاملی را که تعادل فرد را بر هم زند بحران نام داده است (اسلامی‌نسب، ۱۳۷۳: ۲۸۹).

«وفاق به اتفاق رسیدن در مورد خاصی که اسمش را می‌گذاریم ارزش، هنجار، منافع و مشترکات یا درون ذهنی کردن و ملکه ساختن هنجارهایی که در مورد آن‌ها کمتر تردید روا می‌شود» (خلیلی، ۱۳۷۸: ۱۵۴). در باب مفهوم وفاق باید گفت که (وفاق نسبی) است و در طول تاریخ بشر وفاق و اختلاف با هم وجود داشته و اگر اختلاف نباشد کسی پی به (وفاق) نخواهد برد و آنچه برای انسان اهمیت داشته، آن است که انسان از ابتدا تا حال متوجه مسئله نظم بوده است (احمدی، ۱۳۷۸: ۳۰). ابزار نظم (مسئله وفاق بوده) و (وفاق) لازمه نظم بوده است. حال این نظم گاهی از طریق دگرگونی وضع موجود حاصل می‌شود و گاه از طریق حفظ آن. هیچ‌وقت نشده که واقعاً این (وفاق جمعی) کامل به وجود آید. به نظر می‌رسد بر سر تعداد ارزش‌ها در جامعه، وفاق نسبی داشته است. (چلبی، ۱۳۷۸: ۳۱) که از جامعه‌ای به جامعه دیگر فرق می‌کند. شاخصه‌هایی را برای جامعه‌ای که به سوی وفاق پیش می‌رود بر می‌شمارند:

اصلی‌ترین رویکردهای موجود در سازگاری فرهنگی یا بین فرهنگی در سطح یا چشم‌انداز خرد و کلان طبقه‌بندی می‌شود. از نظر جهت‌گیری به بعد کوتاه‌مدت و یا بلندمدت توجه می‌کند و سازگاری را در قالب‌هایی یا به عنوان یادگیری و رشد یا به عنوان یک مشکل مد نظر قرار می‌دهد و عوامل سازگاری را به طور کلی در حوزه اجتماعی و فردی می‌داند. به عقیده برخی محققین، سازگاری به عنوان یک هدف به صورت جذب یا کثرت‌گرا نمود پیدا می‌کند (Kim, 2016: 11-25).

به طور سنتی، مطالعات سازگاری فرهنگی بر این فرض است که سازگاری یک پدیده طبیعی و بین فرهنگی است و مهاجران باید به شیوه‌هایی برای رسیدن به آن، در سطح کلان یا خرد، در جامعه جدید اعمال کنند. این همان دیدگاه، ایدئولوژی جذب‌گرایانه ۱ است که در آن «تازه‌واردان ۲» متناسب با استانداردهای فرهنگ جدید،

۱. assimilationist ideology

۲. newcomers

گاه شخصیت خود یا فرهنگ خود را تغییر می‌دهند؛ شبیه شروع فرآیندی برای ماندن (Pietila, 2010: 37). سازگاری اجتماعی بر این ضرورت متکی است که نیازها و خواسته‌های فرد با منافع و خواسته‌های گروهی که در آن زندگی می‌کند، هماهنگ و متعادل شود و حتی‌الامکان از برخورد مستقیم و شدید با منافع و ضوابط گروهی جلوگیری به عمل آید. ضرورت حفظ مبانی زندگی اجتماعی طبعاً محدودیت‌هایی را در راه ارضای نیازهای فردی انسان موجب می‌شود که چاره‌ای جز سازگاری با آن نیست یعنی انسان قبول می‌کند که این محدودیت‌ها اجتناب‌ناپذیر هستند و می‌کوشد تا خود را با آن تطبیق دهد (والی‌پور، ۱۳۶۰). این تصور که افراد بایستی با محیط خود انطباق و سازگاری بهتری داشته باشند که محیط با آن‌ها متناسب باشد دارای یک سنت طولانی در روان‌شناسی است (می‌یر و ترسی^۱، ۲۰۱۰: ۴۵۹).

در عصر حاضر، در جوامع فرهنگ‌های قومی گوناگونی وجود دارد، ایران نیز از جمله کشورهایی است که از تنوع قومی و خرده‌فرهنگ‌های قومی برخوردار است. بنابراین یکی از مسائل مهم در جامعه‌ی ایران، چگونگی شرایط حاکم بر قومیت‌ها است. اکنون جامعه‌ی ایران که در حال تجربه‌ی فرآیند توسعه است، مراحل انتقالی‌اش را طی می‌کند و بیش از گذشته در معرض چالش و بحران‌های مختلف از جمله بحران هویت قرار دارد (میرمحمدی، ۱۳۸۳). قومیت امری ازلی نیست، با این حال، بسته به موقعیت، ممکن است هویتی اولیه باشد که این امر آن را از این‌که بنا به موقعیت انعطاف‌پذیر باشد محروم نمی‌سازد (جنکینز، ۲۰۱۲). از موضوعات مهم در همگرایی بین هویت‌ها و به‌خصوص نوع نگرش به هویت ملی، نگرش گروه قومی به مقوله هویت ملی است، چراکه هویت ملی یکی از عناصر و پیش‌شرط‌های ضروری وحدت ملی است؛ به عبارت دیگر وجود احساس تعارض یا همسازی بین هویت ملی و هویت قومی نقش مؤثری در چگونگی پیگیری حق تعیین سرنوشت و سرانجام همبستگی ملی دارد (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۰: ۵۹). جامعه‌گرد‌های ایران اگرچه به لحاظ تاریخی و زبانی دارای وجوه مشترک فراوانی می‌باشد، اما به‌مانند هر جامعه دیگری دارای تمایزها و تفاوت‌هایی در درون خود نیز هست. یکی از این

1. Meyer & Tracy

طراحی مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان....

جنبه‌ها که از قضا در ایران امروز (از نظر سیاسی و فرهنگی) مهم به شمار می‌آید، تفاوت‌های مذهبی است. دین اکثریت کردها اسلام است و با توجه به این که دین اسلام دارای دو مذهب شیعه و سنی است و این دو از نظر اجتماعی و سیاسی دارای تفاوت‌ها و اختلافات تاریخی مشخصی هستند (وان بروین سن، ۱۳۸۳: ۲۱).

یکی دیگر از تفاوت‌ها، تفاوت‌های زبانی است؛ بین مناطق مختلف استان کردستان از نظر زبانی نیز تفاوت‌هایی وجود دارد؛ بنابراین در جامعه مورد مطالعه، یعنی کردستان که از یک سو نتایج پژوهش‌ها حاکی از تنوع‌های مذهبی و عقیدتی در آن است و از سوی دیگر مبتنی بر تجربه زیسته محقق و همچنین یافته‌های پژوهشی، شاهد تنش و تضاد بین گروه‌های مذهبی و عقیدتی هستیم. (حسینی؛ محدثی گیلوایی و محمدباقر تاج‌الدین، ۱۴۰۰). لذا با توجه به مطالب بیان‌شده، این تحقیق در پی پاسخگویی به این سؤالات است که: آیا وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان وجود دارد؟ عوامل مؤثر بر توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان کدامند؟

در همین راستا، یکی از اصلی‌ترین اهداف همه نظام‌های سیاسی، تلاش برای یکپارچه ساختن گروه‌های اجتماعی است؛ بنابراین، پژوهش حاضر در پی آن است تا مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان را ارائه نماید.

وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی یکی از موضوعات اساسی است که از گذشته طولانی مورد توجه صاحب‌نظران در حوزه مطالعات اجتماعی و فرهنگی بوده است. با گذشت زمان این مسئله نه تنها اهمیت خود را از دست نداده، بلکه به جهت تحولات روزافزون در صحنه بین‌الملل و جهانی از اهمیت بیش از پیش برخوردار شده است. وفاق اجتماعی، شکلی از ارتباط است که در آن گروهی از مردم (درون مرزهای جغرافیایی، مثلاً داخل مرزهای یک کشور)، توانایی و مهارت برای تشریک‌مساعی را نشان می‌دهند و این خود فضا را برای بروز تغییر خوب (توسعه به تعبیر چمبرز) را به وجود می‌آورد. سازگاری عبارت است از رفتار مفید و مؤثر آدمی در تطبیق با محیط فیزیکی و روانی، به گونه‌ای که تنها با تغییرات محیطی هم‌رنگی نکرده و به پیروی ناهشیار از آن کفایت نمی‌کند، بلکه خود نیز می‌تواند در محیط تأثیر گذاشته و آن را به گونه‌ای

مناسب تغییر دهد (مرادی زاده، بازگیر و عبدالهی مقدم: ۱۳۹۴).

وفاق و سازگاری فرهنگی

سازگاری یعنی فرهنگ پذیری و رضایت‌مندی. سازگاری بدان معنا است که هر فردی می‌باید خود را با خواسته‌ها و نیازهای جسمانی و نیز خواسته‌ها و نیازهای اجتماعی و روان‌شناختی تطبیق دهد که از زندگی با دیگران نشأت گرفته است. در روانشناسی، سازگاری فرایندی کم و بیش آگاهانه است که بر پایه آن موجودی با محیط طبیعی، اجتماعی و یا فرهنگی انطباق می‌یابد. این انطباق مستلزم آن است که تغییراتی در رفتار شخص پدید آورد تا به توافق و ایجاد روابطی هماهنگ با آن محیط نایل شود. در جامعه‌شناسی این اصطلاح تا حدودی مبهم و دو پهلو است. سازگاری اجتماعی می‌تواند به فرایندی اطلاق شود که بر پایه آن، روابط اجتماعی هماهنگی می‌یابند و از آن حیات گروهی منتفع می‌شوند (گرانمن و همکاران^۱، ۲۰۰۶).

سازگاری فرهنگی، یک پیامد روان‌شناسی است که با انطباق‌پذیری فرد در ارتباط است. انطباق‌پذیری به معنی درجه‌ی احساس راحتی فرد در نقش جدید خود و مرتبه‌ای است که با نیازمندی‌های نقش خود احساس سازگاری می‌کند (بلک^۲، ۱۹۹۸؛ به نقل از اصائلو و خدابی، ۱۳۹۳: ۸۱). این تصور که افراد با محیط خود انطباق بهتری دارند که محیط با آن‌ها متناسب باشد دارای یک سنت طولانی در روان‌شناسی است (می‌یر و ترسی^۳، ۲۰۱۰: ۴۵۹).

یکی از محققین در حوزه سازگاری فرهنگی که معتقد است که فرهنگ‌پذیری یک فرآیند یادگیری است که از آن طریق فرد در یک زمینه اجتماعی - فرهنگی جدید زندگی را شروع می‌کند، بری است. از نگاه بری برای گروه غیر مسلط مهاجران چهار استراتژی فرهنگ‌پذیری مطرح می‌شود؛ همانند گردی: منظور از همانند گردی این است که فرد هویت فرهنگی خود را از دست داده و به فرهنگ جامعه مقصد روی می‌آورد. جدایی: هنگامی که افراد برای حفظ فرهنگ مادریشان ارزش قائل بشوند در همین زمان از کنش متقابل با دیگر فرهنگ‌ها سرباز می‌زنند (Berry, 2008: 51).

۱. Gruman et al

۲. Black

۳. Meyer & Tracy

طراحی مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان....

وفاق و سازگاری اجتماعی

مفهوم سازگاری از پیچیدگی‌ها و مشکلات زیادی برخوردار است و همان‌طوری که در مورد اکثر مفاهیم صادق است، اختلاف نظرهای زیادی در این خصوص به چشم می‌خورد. در سال‌های اخیر ما شاهد تغییرات گسترده‌ای در نگرش نسبت به سلامت و سازگاری بوده‌ایم. انسان هر دم با مشکلاتی رودررو می‌گردد و می‌کوشد تا بر این موانع و مصائب فاتح آید و گونه‌ای تعادل نسبی را در امور زندگی پدید آورد. این تعادل از طریق هماهنگی و ارتباط بین مشکلات و ساز و کارهای موجود جهت حل آن‌ها به دست می‌آید. ناهماهنگی در تعادل ساز و کارهای مشکل‌گشایی یا فرو گشودن مشکلات در ارتباط با تهدیدها منجر به ایجاد بحران‌های روانی می‌گردد. مک‌گروری (۱۹۷۸) هرگونه عاملی را که تعادل فرد را بر هم زند بحران نام داده است (اسلامی‌نسب، ۱۳۷۳: ۲۸۹).

وقتی می‌گوییم فردی سازگار است که پاسخی را که او را به تعامل با محیطش قادر می‌کند آموخته باشد تا در نتیجه به طریق قابل قبول اعضای جامعه خود رفتار کند تا احتیاجاتی در او ارضا شوند. یک فرد در یک موقعیت اجتماعی خاص می‌تواند خود را به طریق مختلف با آن موقعیت تطبیق دهد یا سازگار کند (مک دانلد به نقل از فرید، ۱۳۷۵). سازگاری اجتماعی به وضعیتی گفته می‌شود که افراد یا گروه‌ها، رفتار خود را به تدریج و از روی عمد و غیر عمد تعدیل می‌کنند تا خود را با فرهنگ موجود سازگاری نمایند مانند رعایت عادت‌ها، عرف و تقلید. به عبارتی سازگاری اجتماعی آن نوع واکنش‌هایی است که شخص برای رعایت محیط اجتماعی از خود نشان می‌دهد و آن‌ها را به علت هماهنگی‌شان با معیارهای اجتماعی و پذیرفته شدن از طرف آن، اساس رفتار خود قرار می‌دهد. صاحب‌نظران، وفاق اجتماعی را یکی از ابعاد مهم سرمایه فرهنگی و از مؤلفه‌های اصلی سرمایه اجتماعی قلمداد می‌کنند. در این رابطه وفاق و مشارکت به‌طور متقابل به یکدیگر وابسته‌اند. وفاق از زندگی گروهی پدید می‌آید و در همان زمان امکانات خودجوش را برای شکل‌گیری و تشکیل انجمن‌ها فراهم می‌سازد. تئوری سرمایه اجتماعی فرض می‌کند، هرچه بیشتر با افراد دیگر ارتباط داشته باشیم بیشتر امکان ایجاد توافق جمعی وجود دارد و برعکس (زتومکا، ۱۳۸۴).

۲. ادبیات پژوهش

از جمله پژوهش‌های انجام شده در این حوزه می‌توان به پژوهشی که سیده فاطمه جامی سوقه، مهدی شاه مرادی و زهره کیا با عنوان «تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر اقدام برای رشد فردی، سازگاری اجتماعی و کیفیت زندگی بر اساس آزمون رگرسیون» مطالعه موردی معلمان ابتدایی شهرستان چالوس» انجام داده‌اند اشاره کرد. نتایج تحقیق نشان داد که آموزش مهارت‌های زندگی بر اقدام برای رشد فردی، سازگاری اجتماعی معلمان ابتدایی شهرستان چالوس مؤثر است و موجب افزایش کیفیت زندگی آن‌ها خواهد شد (جامی سوقه، شاه مرادی و کیا، ۱۴۰۱). مینا افتخاری نیا پژوهشی با عنوان «پیش‌بینی امنیت اجتماعی بر اساس سلامت اجتماعی، سلامت روان و مهارت‌های ارتباطی در نوجوانان دختر» انجام داده است. نتایج تحقیق نشان داد که سلامت اجتماعی قادر هست تغییرات امنیت اجتماعی نوجوانان را پیش‌بینی نماید (افتخاری نیا، ۱۴۰۱). پریسا سارانی، فریده اکبری و مرضیه اورنگی پژوهشی با عنوان «نقش خانواده و ارتباط بین فردی سالم بر سازگاری اجتماعی فرزندان» انجام داده‌اند. نتایج تحقیق وی نشان داد که حمایت و هدایت صحیح، نقش بسزایی بر ارتباط درست و سالم فرزندان با محیط اجتماعی آنان دارد. (سارانی، اکبری و اورنگی، ۱۳۹۹). میرزایی پژوهشی با عنوان «ناسیونالیسم و قومیت در ایران (مطالعه‌ای تجربی)» انجام داده است. نتایج تحقیق وی نشان داد که میان دین و ناسیونالیسم دولتی از دیدگاه قومیت‌های مختلف تفاوت وجود دارد (میرزایی، ۱۳۹۹). شهلا رحمانی و متین محمدی اغچه قلعه پژوهشی با عنوان «تأثیر مهارت‌های زندگی بر سازگاری اجتماعی - فرهنگی» انجام داده‌اند. نتایج تحقیق نشان داد که مهارت‌های زندگی بر سازگاری اجتماعی - فرهنگی مؤثر است و منجر به رشد و بهبود سازگاری می‌شود. (رحمانی و محمدی اغچه قلعه، ۱۳۹۸). رضائیان و همکاران پژوهشی با عنوان «مطالعه جامعه‌شناختی حوزه‌های هم‌گرایی و واگرایی هویت ملی و هویت قومی (مطالعه موردی: قوم لک)» انجام داده‌اند. نتایج تحقیق نشان داد که در بین مردمان لک گرایش به هویت ملی قوی‌تر از گرایش به هویت قومی است. (رضائیان و همکاران، ۱۳۹۸). علی فلاحی و مجید کفاشی نیز پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر امنیت اخلاقی بر همبستگی و وفاق اجتماعی» انجام داده‌اند. بر اساس نتایج پژوهش، میانگین نمره امنیت اخلاقی در شهر تهران، کمتر از متوسط و میانگین نمره وفاق اجتماعی متوسط است و تأثیر امنیت

طراحی مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان.....

اخلاقی بر وفاق اجتماعی معنادار است (فلاحی و کفاشی، ۱۳۹۸). همچنین صادق صالحی و زهرا پازوکی نژاد پژوهشی با عنوان «نقش فرهنگ در پذیرش اجتماعی سیاست‌های سازگاری با تغییر آب‌وهوا» انجام داده است. نتایج تحقیق نشان داد که میزان حمایت کشاورزان از سیاست‌های سازگاری بالا بوده و فشار هنجاری، نگرش‌های محیط زیستی و درآمد، از مؤثرترین عوامل اجتماعی حمایت و نیز مهم‌ترین بعد اجتماعی سازگاری، فرهنگ بود (صالحی و پازوکی نژاد، ۱۳۹۷). حمید رضایی نیز پژوهشی با عنوان «فرهنگ‌سازی از طریق توسعه مشارکت شهروندان» انجام داده است. نتایج تحقیق نشان داد که مشارکت سیاسی و اجتماعی می‌تواند تأثیر مثبتی بر توسعه اجتماعی جامعه داشته باشد. (رضایی، ۱۳۹۶). همچنین اسلام سالاری، سید بهنام حسینی باینوجی، مراد ابجامه و حمیدرضا غلامی پژوهشی با عنوان «نقش مدرسه و خانواده در سازگاری فرهنگی - اجتماعی دانش آموزان» انجام داده است. نتایج مطالعه نشان می‌دهد خانواده و مدرسه و تعامل این دو نهاد اجتماعی با هم می‌تواند کودکان را در سازگاری اجتماعی - فرهنگی خودشان و حضور مؤثرتر و پررنگ‌تر در اجتماع کمک کند (سالاری، حسینی باینوجی، ابجامه و غلامی، ۱۳۹۵).

همان‌گونه که در تحقیقات فوق مشاهده می‌شود بیشتر پژوهش‌های انجام شده درباره بررسی عوامل مؤثر بر توسعه فرهنگ سیاسی در ایران و رفتارهای مرتبط با آن می‌باشد که در هر کدام از آن‌ها عوامل مؤثر بر توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های ایران بررسی شده است. در این تحقیق با توجه به اهمیت و جایگاه توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در استان کردستان، با رویکردی جامع به تأثیر این عوامل در توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان به صورت جداگانه پرداخته شده است.

۳. روش پژوهش

این پژوهش از نظر هستی‌شناسی، مبتنی بر پارادایم تفسیری، از لحاظ روش‌شناسی در دسته پژوهش‌های اکتشافی، برحسب داده‌ها، کیفی، مبتنی بر تکنیک داده‌بنیاد و از نظر هدف، بنیادی و کاربردی است. برای گردآوری داده‌ها از دو روش مطالعات کتابخانه‌ای، اسنادی و مصاحبه نیمه ساختاریافته، استفاده شده است. جامعه آماری، کلیه اعضای

هیئت علمی گروه مدیریت فرهنگی و علوم اجتماعی می‌باشند که به عنوان استاد دانشگاه در این رشته سابقه تدریس چندساله داشته‌اند و یا پژوهشگرانی که در حوزه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام، دارای سابقه تدریس حداقل ۱۵ سال در رشته‌های مدیریت فرهنگی و علوم اجتماعی بوده و همچنین خبرگان اجرایی شامل مدیران اجرایی سازمان‌های فرهنگی استان کردستان می‌باشند. جهت انتخاب افراد برای نمونه آماری، از روش نمونه‌گیری هدفمند با استفاده از تکنیک گلوله برفی از نوع نظری، استفاده گردید.

جدول ۱- خلاصه روش‌شناسی پژوهش

پارادایم پژوهش	نوع پژوهش		روش تحلیل داده‌ها	روش گردآوری داده‌ها	جامعه آماری	روش نمونه‌گیری	حجم نمونه
	هدف	رویکرد					
تفسیری	بنیادی- کاربردی	کیفی	داده‌بنیاد نظام‌مند	مصاحبه نیمه‌ساختاریافته	خبرگان دانشگاهی	هدفمند و گلوله برفی تا رسیدن به نقطه اشباع	۱۸ نفر

به دلیل این که پدیده توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌ها در ادبیات نظری مقالات ایرانی جدید بوده است، در ابتدای جلسه، توضیحاتی در خصوص کم‌وکیف این پدیده ارائه شد و پس از پایان مصاحبه، ایشان، افراد خبره دیگری که در این زمینه دارای سوابق مشابه بودند را معرفی می‌کردند و مصاحبه‌ها به همین صورت ادامه پیدا کرد تا داده‌های به‌دست‌آمده بعد از نفر بیستم، به حد اشباع رسیدند. سوالاتی که در بخش مدل‌سازی توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان مطرح شدند عبارت بودند از:

۱- چه دلایلی موجب ایجاد پدیده توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان می‌گردد؟

۲- چه عوامل زمینه‌ای بر پدیده توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان مؤثر هستند؟

طراحی مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان.....

۳- چه عوامل مداخله‌ای بر پدیده توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان اثرگذار هستند؟

۴- چه راهبردهایی جهت مقابله با پدیده عدم توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان مؤثر می‌باشد؟

۵- پیامدهای مقابله با پدیده توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان کدامند؟

بر اساس تکنیک داده‌بنیاد که بر خواسته از داده‌های کیفی است، فرآیندی طی می‌گردد که از داده‌های خرد و ساخت مفهوم شروع شده و سپس با روش‌های نو مجدداً به هم پیوند می‌خورند؛ بنابراین در این روش، می‌توان برای کشف نظریه از روی داده‌هایی که به صورت کد استخراج می‌شوند و در حوزه علوم انسانی هستند، دست به تحلیل زد. در این تکنیک، محورها و سؤال‌های مصاحبه به فراخور پاسخ‌های دریافت شده، مورد بازبینی اولیه قرار گرفتند و به تدریج اصلاح و تکامل پیدا می‌کنند، همچنین از روند کدگذاری باز، محوری و انتخابی برای تخصیص به مقوله‌های هسته‌ای استفاده شده است. به‌طور کلی، پژوهش بایستی قابل‌اعتماد باشد تا بتواند دقت در فرایند و تناسب در محصول نهایی را نشان دهد، چهار معیار برای بررسی میزان اعتبار پذیری پژوهش کیفی مطرح می‌شود که عبارت‌اند از: ۱- قابل قبول بودن که بر معقول بودن و معنا داشتن یافته‌ها تأکید دارد، ۲- انتقال‌پذیری که برای کاربردپذیری یافته‌ها در محیط دیگر استفاده می‌شود، ۳- قابلیت اطمینان که امکان موشکافی و بازبینی سایر پژوهشگران را فراهم می‌کند، ۴- تأیید پذیری که رسیدگی و بازرسی را ابزاری برای اثبات کیفیت مدنظر قرار می‌دهد. جهت تأیید اعتبار پذیری، تمامی این معیارها به تأیید خبرگان رسید. در پژوهش حاضر از پایایی باز آزمون و روش توافق درون موضوعی برای محاسبه پایایی مصاحبه‌های انجام گرفته است. برای محاسبه پایایی باز آزمون، از میان مصاحبه‌های انجام شده، چند مصاحبه نمونه انتخاب شده و کدهای مشخص شده در دو فاصله زمانی باهم مقایسه شده‌اند. روش باز آزمایی برای ارزیابی ثابت کدگذاری پژوهشگر به کار می‌رود، کدهایی که در دو فاصله زمانی مشابه بودند به‌عنوان توافق و کدهای غیرمشابه با عنوان غیر توافق مشخص شده‌اند. روش محاسبه پایایی به صورت زیر است: در این پژوهش برای محاسبه پایایی باز آزمون، از بین مصاحبه‌های انجام گرفته، تعداد ۳ مصاحبه

انتخاب شده و هر کدام از آن‌ها دو بار در یک فاصله زمانی ۱۵ روزه توسط پژوهشگر کدگذاری شده‌اند. نتایج حاصل از این کدگذاری‌ها در جدول شماره ۲ آمده است:

این پژوهش از نظر هستی‌شناسی، مبتنی بر پارادایم تفسیری، از لحاظ روش‌شناسی در دسته پژوهش‌های اکتشافی، برحسب داده‌ها، کیفی، مبتنی بر تکنیک داده‌بنیاد و از نظر هدف، بنیادی و کاربردی است. برای گردآوری داده‌ها از دو روش مطالعات کتابخانه‌ای، اسنادی و مصاحبه نیمه ساختاریافته، استفاده شده است. جامعه آماری، کلیه اعضای هیئت‌علمی گروه مدیریت فرهنگی و علوم اجتماعی می‌باشند که به عنوان استاد دانشگاه در این رشته سابقه تدریس چندساله داشته‌اند و یا پژوهشگرانی که در حوزه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام، دارای سابقه تدریس حداقل ۱۵ سال در رشته‌های مدیریت فرهنگی و علوم اجتماعی بوده و همچنین خبرگان اجرایی شامل مدیران اجرایی سازمان‌های فرهنگی استان کردستان می‌باشند. جهت انتخاب افراد برای نمونه آماری، از روش نمونه‌گیری هدفمند با استفاده از تکنیک گلوله برفی از نوع نظری، استفاده گردید.

جدول ۱- خلاصه روش‌شناسی پژوهش

پارادایم پژوهش	نوع پژوهش		روش تحلیل داده‌ها	روش گردآوری داده‌ها	جامعه آماری	روش نمونه‌گیری	حجم نمونه
	هدف	رویکرد					
تفسیری	بنیادی-کاربردی	کیفی	داده‌بنیاد	مصاحبه نیمه ساختاریافته	خبرگان دانشگاهی	هدفمند و گلوله برفی	۱۸ نفر

به دلیل این که پدیده توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده فرهنگ‌ها در ادبیات نظری مقالات ایرانی جدید بوده است، در ابتدای جلسه، توضیحاتی در خصوص کم و کیف این پدیده ارائه شد و پس از پایان مصاحبه، ایشان، افراد خبره دیگری که در این زمینه دارای سوابق مشابه بودند را معرفی می‌کردند و مصاحبه‌ها به همین صورت ادامه پیدا کرد تا داده‌های به دست آمده بعد از نفر بیستم، به حد اشباع رسیدند. سوالاتی که در

طراحی مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان....

بخش مدل‌سازی توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان مطرح شدند عبارت بودند از:

۱- چه دلایلی موجب ایجاد پدیده توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان

اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان می‌گردد؟

۲- چه عوامل زمینه‌ای بر پدیده توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام

و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان مؤثر هستند؟

۳- چه عوامل مداخله‌ای بر پدیده توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان

اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان اثرگذار هستند؟

۴- چه راهبردهایی جهت مقابله با پدیده عدم توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی

در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان مؤثر می‌باشد؟

۵- پیامدهای مقابله با پدیده توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و

خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان کدامند؟

بر اساس تکنیک داده‌بنیاد که بر خواسته از داده‌های کیفی است، فرآیندی طی می‌گردد که از داده‌های خرد و ساخت مفهوم شروع شده و سپس با روش‌های نو مجدداً به هم پیوند می‌خورند؛ بنابراین در این روش، می‌توان برای کشف نظریه از روی داده‌هایی که به صورت کد استخراج می‌شوند و در حوزه علوم انسانی هستند، دست به تحلیل زد. در این تکنیک، محورها و سؤال‌های مصاحبه به فراخور پاسخ‌های دریافت شده، مورد بازبینی اولیه قرار گرفتند و به تدریج اصلاح و تکامل پیدا می‌کنند، همچنین از روند کدگذاری باز، محوری و انتخابی برای تخصیص به مقوله‌های هسته‌ای استفاده شده است. به طور کلی، پژوهش بایستی قابل اعتماد باشد تا بتواند دقت در فرایند و تناسب در محصول نهایی را نشان دهد، چهار معیار برای بررسی میزان اعتبار پذیری پژوهش کیفی مطرح می‌شود که عبارت‌اند از: ۱- قابل قبول بودن که بر معقول بودن و معنا داشتن یافته‌ها تأکید دارد، ۲- انتقال‌پذیری که برای کاربردپذیری یافته‌ها در محیط دیگر استفاده می‌شود، ۳- قابلیت اطمینان که امکان موشکافی و بازبینی سایر پژوهشگران را فراهم می‌کند، ۴- تأیید پذیری که رسیدگی و بازرسی را ابزاری برای اثبات کیفیت مدنظر قرار می‌دهد. جهت تأیید اعتبار پذیری، تمامی این معیارها به تأیید خبرگان رسید. در پژوهش حاضر از پایایی باز آزمون و روش توافق درون موضوعی برای محاسبه پایایی مصاحبه‌های انجام گرفته است. برای محاسبه پایایی باز آزمون، از میان مصاحبه‌های

انجام شده، چند مصاحبه نمونه انتخاب شده و کدهای مشخص شده در دو فاصله زمانی باهم مقایسه شده‌اند. روش باز آزمایی برای ارزیابی ثابت کدگذاری پژوهشگر به کار می‌رود، کدهایی که در دو فاصله زمانی مشابه بودند به عنوان توافق و کدهای غیرمشابه با عنوان غیر توافق مشخص شده‌اند. روش محاسبه پایایی به صورت زیر است: در این پژوهش برای محاسبه پایایی باز آزمون، از بین مصاحبه‌های انجام گرفته، تعداد ۳ مصاحبه انتخاب شده و هر کدام از آن‌ها دو بار در یک فاصله زمانی ۱۵ روزه توسط پژوهشگر کدگذاری شده‌اند. نتایج حاصل از این کدگذاری‌ها در جدول شماره ۲ آمده است:

$$100\% \times \frac{\text{تعداد توافقات} \times 2}{\text{تعداد کل داده‌ها}} = \text{پایایی درصد}$$

جدول ۲- محاسبه پایایی باز آزمون

ردیف	کد مصاحبه	تعداد کل کدها	تعداد توافقات	پایایی باز آزمون (درصد)
۱	M۶	۱۸	۸	۹۱٪
۲	M۲	۳۰	۱۳	۸۷٪
۳	M۳	۳۵	۱۳	۹۱٪
	کل	۸۳	۳۴	۸۲٪

۴. تحلیل تجربی

یافته‌های پژوهش

آمار جمعیت شناختی مصاحبه‌شوندگان نشان‌دهنده این است که از مجموع ۲۰ نفر شرکت‌کننده در بخش کیفی تحقیق حاضر ۱۳ نفر یعنی ۶۵ درصد مرد و ۷ نفر یعنی ۳۵ درصد زن می‌باشد. ۲ نفر یعنی ۱۰ درصد ۱۸ تا ۲۴ سال، ۸ نفر یعنی ۴۰ درصد ۲۵ تا ۳۵ سال، ۷ نفر یعنی ۳۳ درصد ۳۶ تا ۴۵ سال و ۳ نفر یعنی ۱۵ درصد بین ۶۰-۴۶ سال سن داشته‌اند. در تحقیق حاضر ۱ نفر یعنی ۵ درصد دارای مدرک فوق لیسانس و بالاتر، ۱۵ نفر یعنی ۷۵ درصد دکتری و ۴ نفر یعنی ۲۰ درصد دارای مدرک تحصیلی فوق دکتری بودند. در ادامه، پس از انجام دسته‌بندی مربوط به کدگذاری باز، کدگذاری بسته، کدگذاری محوری، مفاهیم و مقوله‌های استخراج شده به صورت نظام‌مند به یکدیگر

طراحی مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان....

مرتبط و در قالب یک مدل پارادایمی ترسیم گردیدند (کدگذاری انتخابی). نتایج این مرحله در جدول ۳ و شکل ۱ ارائه شده است. بر اساس یافته‌ها مشخص گردید که شرایط علی دارای سه مقوله (نقش رسانه‌های اجتماعی، عملکرد سازمان‌ها و نهادهای فرهنگی و کارکرد آموزش و پرورش و خانواده)، شرایط مداخله‌گر دارای سه مقوله (جهانی شدن فرهنگ، قوانین و مقررات دولتی و سوء مدیریت مدیران فرهنگی)، شرایط زمینه‌ای دارای دو مقوله (توسعه فرهنگی و تنوع فرهنگی)، راهبردها دارای سه مقوله (توسعه ارتباطات میان فرهنگی، توسعه مشارکت‌های فرهنگی و اجتماعی اقوام و ارتقای مدیریت تنوع فرهنگی مدیران) و پیامدها دارای دو مقوله (ارتقای هویت اجتماعی و ارتقای هویت فرهنگی) می‌باشند.

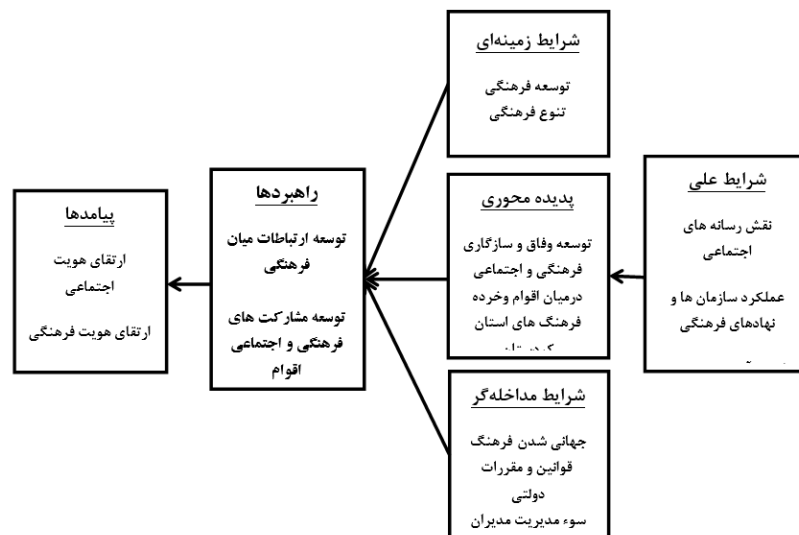
جدول ۳- نتایج کدگذاری باز، محوری و انتخابی (منبع: یافته‌های محقق)

ردیف	ابعاد	مقوله	مفاهیم
۱	شرایط علی	نقش رسانه‌های اجتماعی	وسایل ارتباط جمعی مظهر پیشرفت فناوری بشر معاصر است. این وسایل بیشتر از تمام ابزار و وسایل و فنون دیگر، در فرهنگ مردم جامعه تأثیر می‌گذارند.
۲		عملکرد سازمان‌ها و نهادهای فرهنگی	مدیریت فرهنگی به معنای سازمان‌دهی و اداره امور و فعالیت‌های فرهنگی است، مدیریت فرهنگی نظیر هر نوع مدیریت سازمانی دیگر، الزامات خاص خود را دارد؛ بنابراین در مدیریت فرهنگی تمامی وظایف سازمانی مدیریت در قلمرو امور و فعالیت‌های فرهنگی صورت می‌گیرد.
۳		کارکرد آموزش و پرورش و خانواده	هدف کلی آموزش و پرورش در هر جامعه‌ای تربیت افراد بر اساس الگوی اعتقاداتی و ارزش‌های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی است. خانواده نیز نهادی است که تأثیر اساسی را در برقراری صمیمیت در بین افراد جامعه دارد.
۱	راهبردها	توسعه ارتباطات میان فرهنگی	برای ارتقاء ارزش‌های بین فرهنگی در میان اقوام مختلف در کشور جهت همسویی بیشتر نیازمند به اطلاع‌رسانی بیشتر و یافتن نکات مشترک جهت ارتقاء ارزش‌های فرهنگی می‌باشیم.
۲		توسعه مشارکت‌های فرهنگی و اجتماعی اقوام	مشارکت فرهنگی عبارت است از نوعی مشارکت که مردم در تولید فرهنگ و ارتقای آن در بین گروه‌ها دخالت می‌کنند. تقویت هنر مردمی، تسهیل و تعامل فرهنگی در جوامع چندفرهنگی و افزایش وفاق اجتماعی در جوامع چندقومی از عرصه‌های مهم مشارکت فرهنگی می‌باشد، در این نوع مشارکت، مردم در تولید فرهنگ و ارتقای آن در بین گروه‌ها دخالت می‌کنند.
۳		ارتقای مدیریت تنوع فرهنگی مدیران	مدیریت تنوع فرهنگی، هنر ترکیب و سامان بخشی به فضاها و فرهنگ‌های ناهمگون است بنابراین، راه سومی است که هم از تقلیل حاصل از شناخت یک دست و هم از توهماآت آرمان‌های تحقق‌ناپذیر اجتناب می‌کند.

۱	شرایط زمینه‌ای	توسعه فرهنگی	توسعه فرهنگی فرآیندهای تغییر در سطح ارزش‌ها، سبک‌های شناختی، ویژگی‌های شخصیتی و غیره اطلاق می‌شود. توسعه فرهنگی فرایندی است که با ایجاد تغییراتی در حوزه‌های ادراکی، شناختی، ارزشی و گرایش انسان‌ها، کنترل مؤثری را بر محیط طبیعی و اجتماعی اعمال می‌کند.
۲		تنوع فرهنگی	تنوع فرهنگی بدین معناست که تمامی افراد و گروه‌ها بتوانند از حقوق فرهنگی خود بر مبنای حقوق بشر و آزادی‌های اساسی و اولیه انسانی بهره‌مند شوند. تنوع فرهنگی ما ایجاب می‌کند که تحول مدیریت فرهنگی را بپذیریم و ببینیم که طبق بررسی و مطالعه دقیق در هر سطح و چهارچوبی که مورد نیاز ماست، به چه چیزهایی نیاز داریم.
۱	شرایط مداخله‌گر	جهانی شدن فرهنگ	چنانچه بخواهیم یک جامعه، کشور و یا جهانی سالم و انسانی داشته باشیم که همه انسان‌ها از هر قوم و نژاد و ملیتی و با هر دین و آیینی در کنار هم با صلح و صفا زندگی نمایند منوط به تربیت شهروندان جهانی می‌باشد. تعلیم و تربیت شهروندی جهانی متضمن احترام به همه‌ی شهروندان جهانی با حفظ کرامت انسانی است.
۲		قوانین و مقررات دولتی	تعداد مراکز سیاست‌گذار فرهنگی (شورای عالی انقلاب فرهنگی، مجلس و دولت) و ناهماهنگی و تعارض میان دستگاه‌های فرهنگی باعث ضعف قوانین و مقررات دولتی در حوزه فرهنگی شده است.
۳		سوء مدیریت مدیران فرهنگی	مدیر فرهنگی باید روش‌های مدیریت را با مقیاس‌های زمانی خاص بخش خود منطبق کند. در فعالیت‌های فرهنگی سرمایه‌گذاری‌ها بلندمدت است، تقاضاها، اعمال فرهنگی و شیوه‌های زندگی به سرعت تغییر نمی‌یابند، فاصله زمانی بلندمدتی پس از تصمیمات، کنش‌ها و ارزشیابی نتایج وجود دارد.
۱	پیامدها	ارتقای هویت اجتماعی	یکی از موضوعات اصلی و مهم‌ترین دغدغه‌های همیشگی متفکران و صاحب‌نظران علوم اجتماعی انسجام اجتماعی و حفظ و تداوم ثبات، نظم، یکپارچگی است. اولین گام در جهت توسعه ایجاد انسجام ملی است، که حفظ انسجام ملی نیز در گرو ارتقای هویت اجتماعی است.
۲		ارتقای هویت فرهنگی	هویت فرهنگی از جمله عناصری است که جامعه می‌تواند به کمک آن احساس تعلق و همبستگی را در شهروندان نسبت به جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند فراهم آورد.

بر اساس کدهای به‌دست‌آمده و مقوله‌های انتخابی، درنهایت مدل پارادایمیک توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان بر اساس تکنیک داده‌بنیاد در شکل ۱ ارائه شده است.

طراحی مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان....

شکل ۱- مدل پارادایمیک توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان (منبع: یافته‌های محقق)

۵. نتیجه‌گیری

در عصر حاضر از یک سو با توجه به کم‌رنگ شدن مرزهای جغرافیایی، نسل بشر نیاز به دانش، اطلاعات، مهارت‌ها و نگرش‌های یکسان و هماهنگی دارند که با تکیه به آن‌ها، توانایی رویارویی با وضعیت و شرایط جدید فرهنگی را به دست آورند و از احساس ناکارآمدی به دور بمانند؛ به عبارت دیگر، در موقعیت تازه‌ای که از آن به عنوان دهکده جهانی نام برده می‌شود، نیاز به سازگاری فرهنگی در برخورد با تنوع فرهنگی، بیش از گذشته ضرورت پیدا می‌کند. به طوری که می‌توان گفت، تکنولوژی‌های جدید و پیشرفت‌های الکترونیک، باعث حذف بسیاری از مرزها، از جمله مرزهای جغرافیایی، اقتصادی و فرهنگی شده‌اند، این بدان معنی است که افراد وارد دنیایی شده‌اند که از خیلی از جهات رو به یکپارچگی نهاده و باید قادر باشند برای ادامه‌ی حیات در این دنیای یکپارچه و البته متلون، خود را با شرایط موجود سازگار کنند (لومباردو، ۲۰۱۵).

انسان در بسیاری از شئون زندگی اجتماعی خود با سایر افراد جامعه در یک رابطه

1. Lombardo

فعل و انفعال مداوم قرار دارد. او باید برای ادامه حیات و تأمین نیازهای خود به زندگی گروهی تن در دهد و با دیگران برای رسیدن به هدف‌های مشترک تشریک مساعی کند. در چنین شرایط و در رابطه با سایر افراد جامعه است که هر کس ناگزیر باید به نوعی سازگاری رضایت‌بخش دست یابد و به همین دلیل است که مشکلات و موانع سازگاری آدمی از حیات اجتماعی او مایه می‌گیرد. در این بازی سازگاری و رفع نیاز و تحقق خواست‌ها، انسان خود را در شرایطی می‌بیند که سرشار از مقررات، محدودیت‌ها، امرونی‌ها، معیار و آداب و رسوم اجتماعی است و باید خود را با این شرایط تطبیق دهد (مرادی زاده، بازگیر و عبدالهی مقدم، ۱۳۹۴).

سازگاری فرهنگی و اجتماعی یکی از مسائلی است که برای کشورهایی که دارای مهاجرت از بیرون به صورت بالا و یا کشورهایایی که از ابتدا تشکیل یافتند با چند گروه قومی مختلف، شکل گرفته است، مطرح می‌شوند. با رواج دولت ملت‌ها و شیوه‌های جدید حکمرانی در جهان معاصر، مسئله وحدت و اتحاد ملی و عدم وجود معارضه میان ساکنان یک کشور، مسئله مهمی گردیده است. کشورهای مختلفی در طول حداقل ۷ دهه اخیر سعی کرده‌اند با روش‌ها و دیدگاه‌های مختلف که برگزیده‌اند برای سازگاری فرهنگی به فعالیت پردازند. در کشور ایران نیز به دلیل وجود قومیت‌های مختلف در مناطق گوناگون کشور، ما با نوعی تنوع و تکثر فرهنگی مواجه هستیم، هرچند که این تنوع‌ها به صورت منطقی وجود دارد و در هر منطقه گروه قومی خاصی است ولی در جایی بحث سازگاری فرهنگی به صورت خاص مطرح می‌شود که برخی از این گروه‌های قومی با مهاجرت به مناطق غیر هم فرهنگی به نوعی برای خود گروه فرهنگی تشکیل می‌دهند و در این جا است که به صورت خاص نوعی عدم سازگاری فرهنگی با جامعه میزبان اتفاق می‌افتد. بروز درگیرهای محلی، عدم وجود شغل در جامعه میزبان برای مهاجرین و به تبع آن روی آوردن مهاجرین به فعالیت و کارهای سیاه و مشاغلی بحران‌زا برای منطقه و در نهایت ایجاد دیدگاه منفی از مهاجرین در نظر جامعه میزبان که باعث سوگیری‌های ارزشی و فرهنگی می‌شود، از نتایج این عدم سازگاری فرهنگی است. این مشکلات و مسائل که می‌تواند ابعاد وسیعی به خود بگیرد و حتی به بحران در مناطق بیانجامد، نیاز به توجه به مسئله سازگاری فرهنگی را بیشتر مشخص و روشن می‌نماید.

کشور پهناور ایران جزو آن دسته از کشورهایی است که در طول اعصار با پدیده

طراحی مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان....

زیست چند فرهنگی دست و پنجه نرم کرده است. در این کشور که با تنوع قومی، زبانی و دینی مواجه بوده است، اقلیت‌های فرهنگی متعددی شکل گرفته که ضمن تعلق به هویت مشترک ملی و ایرانی، هر یک دارای هویت جمعی خاص خود بوده‌اند و خرده‌فرهنگ‌های بسیار زیادی در این سرزمین تشکیل شده است؛ اما در این جامعه با این تنوع وسیع قومی و نژادی و تا حدودی دینی، گروه‌های مختلف ضمن اینکه با یکدیگر دارای تعامل و کنش متقابل می‌باشند، با گروه‌های دیگر نیز همواره در ارتباطات مثبت و منفی بوده و در مجموع جامعه‌ای خاص با ویژگی‌های منحصر به خود را ایجاد نموده‌اند. بنابراین تعامل به‌عنوان عنصر بنیادین در روابط اجتماعی مطرح می‌باشد.

این پژوهش با هدف طراحی مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان با استفاده از تکنیک داده‌بنیاد انجام گردید. جهت این کار در بخش اول، پس از ارائه مقدمه و چالش‌های مطرح‌شده در حوزه توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان و خلاصه و شکاف پژوهشی آن، مبانی نظری در خصوص توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان ارائه شد. سپس در مرحله دوم با استفاده از تکنیک داده‌بنیاد و مصاحبه با خبرگان، تعداد ۱۳ زیرمقوله و ۵۵ کد احصا و در قالب پنج مقوله علی، زمینه‌ای، مداخله‌ای، راهبردها و پیامدها تنظیم و در نهایت مدل به‌دست‌آمده در شکل ۱، استخراج و ارائه گردید. در خصوص نتایج توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌ها، پژوهشگران متعددی، به نتایج مفید و کارآمدی دست پیدا کرده‌اند که در بین آن‌ها امیر رستگارخالد و مسعود سلیمانی بیدگلی، در پژوهشی تحت عنوان «فرهنگ پذیری و سازگاری در میان جوانان کرد» به این نتیجه رسیدند که وجود توأمان فرهنگ ملی و قومی باعث سازگاری روانی و فرهنگی-اجتماعی بیشتری می‌شود. جهت‌گیری قومی، سازگاری روانی را بیشتر می‌کند و در سازگاری فرهنگی-اجتماعی تأثیر زیادی ندارد. تأثیر جهت‌گیری ملی در سازگاری فرهنگی-اجتماعی با جهت‌گیری قومی تفاوت چندانی ندارد (رستگارخالد و سلیمانی بیدگلی، ۱۳۹۵). کریم رضا دوست، علی حسین حسین زاده و احسان کهن‌سال پژوهشی تحت عنوان «عوامل اجتماعی-فرهنگی مؤثر بر وفاق اجتماعی شهر ده دشت» انجام داده‌اند. نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش نشان می‌دهد که مشارکت اجتماعی بیشترین

سهم را در تبیین وفاق اجتماعی دارد (رضا دوست، حسین زاده و کهن سال، ۱۳۹۴). سید جواد حسینی، قربانعلی گنجی و رحمت‌الله امیراحمدی پژوهشی تحت عنوان «وفاق اجتماعی و اقلیت‌های قومی در ایران با تأکید بر ابعاد سیاسی» انجام داده‌اند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد، در جامعه ایران آموزه‌های قرآن کریم، قانون اساسی، مشارکت، امنیت، سنت، قدرت کاریزماتیک و قانون از عوامل بنیادین، وجود حاکمان و انقلابیون از اقلیت‌های مختلف، نوع رابطه مرکز-پیرامون، پیوندهای قلمروی و مرزی، رابطه اقلیت‌ها با حوادث مهم ملی و تاریخی و درون‌زا بودن اقوام ایرانی از زمینه‌های مساعد و اقتدارگرایی دولت، ابزارگرایی قومی، آرمان‌گرایی، شکل‌گیری دولت ملی، شرایط مرز و عوامل خارجی از جمله زمینه‌های نامساعد مؤثر در وفاق و واگرایی اجتماعی در جامعه ایران محسوب می‌گردند (حسینی، گنجی و امیراحمدی، ۱۳۹۱). یان چائو^۱ در پژوهشی با عنوان رویکردهای دولت برای مدیریت تنوع قومی در میانمار و مالزی: میراث بریتانیا، ناسیونالیسم پس از استعمار و موضوعات معاصر پرداخته است. با بررسی و مقایسه رویکردهای دولت در مورد تنوع قومی دو مستعمره سابق انگلیس در جنوب شرقی آسیا میانمار و مالزی، نتایج به‌دست آمده نشان می‌دهد که در هر دو کشور، شباهت کلیدی این است که دولت در سیاست‌های خود از گروه قومی غالب طرفداری کرده است. تا حدودی، پروژه‌های ملی سازی هم در میانمار و هم در مالزی موفق به ایجاد حس هویت ملی در بین جمعیت‌های مربوطه شده‌اند. این هویت بسیار مبتنی بر گروه قومی غالب است و نتوانسته است هژمونی کامل را به دست آورد و دائماً مورد اعتراض گروه‌های اقلیت قرار گرفته است (یان چائو، ۲۰۲۰: ۱۹). گیلروی و امرسون^۲ (۲۰۱۶) در تحقیقی با عنوان کودکان بومی استرالیا با توانایی شناختی کم: خانواده و مشارکت فرهنگی در استرالیا که با روش توصیفی-پیمایشی انجام داده بودند به این نتیجه رسیدند که بچه‌های بومی که دارای توانایی شناختی کم بودند قدیمی‌تر، اما نه جوان‌تر، احتمال کمتری داشتند برای شرکت در فعالیت‌های خانوادگی و مشارکت فرهنگی داشته و در اکثر مقایسه‌ها این تفاوت‌ها از لحاظ آماری معنادار نبودند و همچنین نتایج به‌دست آمده از حمایت‌های اولیه به فرضیه‌های که کودکان بومی با توانایی شناختی کم در افزایش

1. Yan chao

2. Gilroy & Emerson

طراحی مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان....

ریسک جدایی اجتماعی قرار داشت و در برخی مناطق بومی کودکان دارای توانایی شناختی کم در معرض خطر بیشتری از جدایی اجتماعی نسبت به همسالان خود بودند (گیلروی و امرسون، ۲۰۱۶: ۲۳). وان هک و کایاکمپ^۱ (۲۰۱۵) در تحقیقی با عنوان والدین چگونه مشارکت فرهنگی فرزندان خود را تحت تأثیر قرار می‌دهند؟ که با روش توصیفی پیمایشی انجام داده بودند به این نتیجه رسیدند که بین نمونه‌های فرهنگ والدین و فرهنگ‌های والدین فعال تفاوت وجود داشت. مشارکت فرهنگی والدین با کودکان و بدون آن اثرات مثبت داشت (وان هک و کایاکمپ، ۲۰۱۵). هواچن^۲ و همکاران (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان هویت قومی و آرزوهای شغلی دانشجویان نخبه تایوان در عصر جهانی‌شدن تلاش کرده‌اند تا میزان هویت قومی دانش آموزان نخبه در مقاطع تحصیلی بالا در دبیرستان را شناسایی کنند و همچنین آرزوهای شغلی و میزان درگیر شدن آن‌ها در فعالیت‌های فرهنگی و سنتی جامعه را بسنجند. نتایج این تحقیق اطلاعاتی را در این زمینه که چگونه اشتغال به فعالیت‌هایی خاص ممکن است بر فرایند هویت‌یابی قومی افراد تأثیر بگذارد ارائه کرده است (هواچن، ۲۰۱۵).

در خصوص دلایل علی احصا شده در مدل به‌دست آمده، می‌توان اذعان کرد که این یافته‌ها دقیقاً منطبق بر پژوهش سیده فاطمه جامی سوقه، مهدی شاه مرادی و زهره کیا با عنوان «تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر اقدام برای رشد فردی، سازگاری اجتماعی و کیفیت زندگی بر اساس آزمون رگرسیون (مطالعه موردی معلمان ابتدایی شهرستان چالوس)» است که در پژوهش خود نتیجه گرفتند آموزش مهارت‌های زندگی بر اقدام برای رشد فردی، سازگاری اجتماعی معلمان ابتدایی شهرستان چالوس مؤثر است و موجب افزایش کیفیت زندگی آن‌ها خواهد شد. همچنین، این یافته‌ها دقیقاً منطبق بر پژوهش پریسا سارانی، فریده اکبری و مرضیه اورنگی، تحت عنوان «نقش خانواده و ارتباط بین فردی سالم بر سازگاری اجتماعی فرزندان» است که در پژوهش خود نتیجه گرفتند حمایت و هدایت صحیح خانواده، نقش بسزایی بر ارتباط درست و سالم فرزندان با محیط اجتماعی آنان دارد.

در رابطه با شرایط زمینه‌ای احصا شده در مدل به‌دست آمده، می‌توان اذعان کرد که

1. van Hek & Kraaykamp
2. Huu Chen

این یافته‌ها دقیقاً منطبق بر پژوهش قلی‌زاده و همکاران تحت عنوان «نقش به‌کارگیری مهارت‌های مدیریت تنوع فرهنگی مدیران دبیرستان‌های شاهین‌شهر در ارتقای سطح مشارکت اجتماعی دانش‌آموزان در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸» است که در پژوهش خود نتیجه گرفتند با افزایش مهارت‌های مدیریت تنوع فرهنگی مدیران، میزان مشارکت اجتماعی دانش‌آموزان نیز ارتقا می‌یابد (قلی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۰). همچنین، این یافته‌ها دقیقاً منطبق بر پژوهش سیروس مرادی زاده، لیلا بازگیر و مریم عبدالهی مقدم تحت عنوان «بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی بر سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر خرم‌آباد در سال تحصیلی ۹۴-۹۳» است که در پژوهش خود نتیجه گرفتند آموزش مهارت‌های ارتباطی منجر به افزایش سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان می‌شود.

در خصوص شرایط مداخله‌ای نیز، می‌توان اذعان کرد که این یافته‌ها دقیقاً منطبق بر پژوهش حمید شریعتی با عنوان «بررسی اثرات پدیده جهانی شدن بر فرهنگ در جامعه استان کردستان» است که در پژوهش خود نتیجه گرفت از مهم‌ترین پیامدهای جهانی شدن، ایجاد سازمان تجارت جهانی، تهاجم فرهنگی، هویت فرهنگی، توانایی تولید کالاها و خدمات فرهنگی و هنری و فرهنگ جهانی می‌باشد (شریعتی، ۱۳۹۰). همچنین این یافته‌ها دقیقاً منطبق بر پژوهش سید جواد حسینی، تحت عنوان «مبانی وفاق اجتماعی در قانون اساسی و میزان انطباق آن با آموزه‌های قرآن کریم» است که در پژوهش خود نتیجه گرفت آموزه‌های قرآن کریم از حیث اعتقادی و از دو بعد اجتماعی و سیاسی مبنای وفاق اجتماعی است که در قانون اساسی نیز تجلی دارد و اساس رفتارهای همگرایانه در جامعه را شکل می‌دهد.

در رابطه با راهبردهای توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان می‌توان اذعان کرد که این یافته‌ها دقیقاً منطبق بر پژوهش کیخانزاد و قنادی تحت عنوان مطالعه رابطه بین هوش فرهنگی و سازگاری شغلی و اعتماد سازمانی اعضای هیئت‌علمی است که در پژوهش خود نتیجه گرفتند، بین هوش فرهنگی با سازگاری شغلی رابطه معنی‌داری وجود دارد (کیخانزاد و قنادی، ۱۳۹۲). همچنین این یافته‌ها دقیقاً منطبق بر پژوهش حمید رضایی تحت عنوان «فرهنگ‌سازی از طریق توسعه مشارکت شهروندان» است که در پژوهش خود نتیجه

طراحی مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان....

گرفت با تبلیغات و روشن‌سازی تأثیر نقش مشارکت فرهنگی مردم بر روند توسعه زندگی آن‌ها می‌توان موجبات مشارکت بیشتر مردم را فراهم نمود.

در رابطه با پیامدهای مثبت و منفی متأثر از توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان، می‌توان اذعان کرد که این یافته‌ها دقیقاً منطبق بر پژوهش رضائیان و همکاران تحت عنوان «مطالعه جامعه‌شناختی حوزه‌های هم‌گرایی و واگرایی هویت ملی و هویت قومی (مطالعه موردی: قوم لک)» است که نشان می‌دهد ابعاد اجتماعی و فرهنگی هویت قومی و هویت ملی در حوزه همگرایی و هماهنگی و احساس محرومیت و قوم‌مداری در حوزه واگرایی و عدم هماهنگی با هویت ملی قرار گرفته‌اند. همچنین این یافته‌ها دقیقاً منطبق بر پژوهش نارا خیاطی تحت عنوان «بررسی رابطه بین برنامه‌های ماهواره‌ای و هویت اجتماعی و فرهنگی در میان دانشجویان دانشگاه کردستان» است که نشان می‌دهد همگی متغیرهای مورد بررسی (برنامه‌های آموزشی، برنامه‌های اطلاع‌رسانی و برنامه‌های سرگرمی - تفریحی) دارای رابطه معنادار با متغیرهای وابسته (هویت اجتماعی فرهنگی) بوده‌اند (خیاطی، ۱۳۹۳).

پیشنهادها

امروزه مدیریت در عرصه‌های مختلف دانش، فعالیت‌ها و کنش‌های انسانی نفوذ نموده و از تنوع گسترده‌ای برخوردار شده است تا جایی که قلمرو مدیریت، امروزه از ابهام فراوان و شاید رو به تزایدی برخوردار باشد. در چنین شرایطی مدیران برای اداره سازمان‌های خود ناچارند که در ابعاد مختلف توسعه یابند، در غیر این صورت آن‌گونه که بنیس^۱ می‌گوید: آن‌ها تنها می‌مانند و در جا می‌زنند و در این حالت اغلب به خودکامگی و خودخواهی دچار شده و موجب دفع پیروان خود می‌شوند. از این رو بنیس تأکید می‌کند که مدیران امروز باید در زمینه‌های مختلف کسب مهارت نموده و اقدام به بهسازی خود نمایند تا بتوانند به اهداف سازمانی نزدیک‌تر شوند و سازمان خود را در دنیای پرقاب‌ت امروزی نجات دهند (بنیس، ۲۰۱۷: ۱۲). توسعه مدیریت توسعه دانش نظری و مهارت‌های عملی را شامل می‌شود و طیف وسیعی از روش‌های متنوع و پیچیده‌ای را پیشنهاد می‌کند که همه آن‌ها بر اصول آموزش بزرگ‌سالان بنا نهاده شده است، به گونه‌ای که توسعه قابلیت‌های

1 - Bennis

ذهنی، مهارتی و نگارشی را نیز شامل می‌شود (دیویس و همکاران، ۱، ۲۰۱۸). از نتایج این تحقیق می‌توان به مدیران و مسئولین سازمان‌های فرهنگی استان کردستان پیشنهادهای مفیدی ارائه کرد تا بتوانند از ظرفیت‌های بالقوه و بالفعل سازمان‌های فرهنگی استان کردستان جهت توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان استفاده نمایند:

- همان‌طور که در تحقیق مشخص شد عدم مشارکت شهروندان از مهم‌ترین عوامل شکل‌گیری توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان و به دنبال آن آثار منفی این رفتارهاست. لذا مدیران سازمان‌های فرهنگی استان کردستان باید شهروندان را در تصمیم‌های استانی مشارکت دهند چرا که از طریق مشارکت دادن شهروندان در تصمیم‌گیری، عدم اطمینان آن‌ها کاهش می‌یابد. دست‌اندرکاران سازمان‌های فرهنگی استان کردستان بایستی بدانند، نظمی که حاصل فرآیند تصمیم‌گیری و مشارکت گروه‌ها و خرده‌فرهنگ‌های مختلف باشد نسبت به سرنوشت خود احساس مسئولیت نموده و حساسیت بیشتری نشان می‌دهند و می‌فهمند که برای ایجاد تعادل و توزیع بالسویه امکانات کشوری همچنین توازن قدرت باید به مسائل جاری و آتی کشور حساس بود.
- دست‌اندرکاران سازمان‌های فرهنگی استان کردستان بایستی بدانند، وفاق ملی و انسجام اسلامی دو مقوله‌ای هستند که از بدو تأسیس جمهوری اسلامی ایران همواره مورد توجه سیاست‌گذاران، مجریان و کارگزاران نظام بوده‌اند؛ به طوری که گاه تشخیص مرز بین مفاهیمی چون منافع ملی در چارچوب وفاق ملی و مصالح اسلامی در چارچوب انسجام اسلامی امکان‌پذیر نبوده است.
- دست‌اندرکاران سازمان‌های فرهنگی استان کردستان بایستی بدانند، مهم‌ترین ویژگی شخصیتی که کارگزاران سیستم باید داشته باشند گرایش به اعتدال و میانه‌روی است، چراکه افراطی‌گرایی و تمایلات تفریطی موجب انحراف در ایفای نقش می‌شود؛ بدین معنی که منافع ملی را بر منافع فردی و شخصی ترجیح دهند و به تحقق آن متعهد باشند.
- دست‌اندرکاران سازمان‌های فرهنگی استان کردستان بایستی بدانند، بنا بر آنچه گفته

طراحی مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان....

شد، کلیه احکام فقهی و اسلامی در جهت حفظ وحدت و انسجام اسلامی بیانگر آن هستند که اساساً انسجام اسلامی از این منظر یک فریضه و یک واجب دینی است؛ زیرا اگر متون دینی را بررسی کنیم و به صدر اسلام برگردیم و اگر سیره پیامبر (ص) و صحابه و پیشوایان دین را مطالعه کنیم به نتیجه واحدی می‌رسیم و آن تأکید بر وحدت و یگانگی و دوری از تفرقه و اختلاف است.

- دست‌اندرکاران سازمان‌های فرهنگی استان کردستان بایستی بدانند، اعتماد اجتماعی یکی از جنبه‌های مهم روابط انسانی و زمینه‌ساز مشارکت و همکاری میان اعضای جامعه می‌باشد. اعتماد، مبادلات را در زمینه‌های مختلف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی سرعت می‌بخشد. در فضای مبتنی بر اعتماد، ابزارهایی چون زور و اجبار برای تضمین دادوستدها، کارایی خود را از دست می‌دهند و در مقابل، قصد افراد برای بازپرداخت‌ها و اعتقاد به درستکاری، افزایش می‌یابد.

- دست‌اندرکاران سازمان‌های فرهنگی استان کردستان بایستی بدانند، جامعه‌پذیری سیاسی یک فرایند ایستا و راکد نیست بلکه جریانی است مداوم و پویا که در دوران مختلف زندگی انسان‌ها رخ می‌دهد. بیشتر کودکان در سنین نسبتاً پائین، ایستارهای سیاسی و الگوهای رفتاری مشخصی را کسب می‌کنند، در حالی که با رشد کودک بخشی دیگر از شخصیت و هویت سیاسی او تکوین می‌یابد. بخشی از این باورها و ارزش‌های سیاسی، در مسیر زندگی مورد تجدید نظر قرار گرفته اما برخی دیگر در نهاد انسان درونی شده و جزء شخصیت سیاسی فرد می‌گردد.

- دست‌اندرکاران سازمان‌های فرهنگی استان کردستان بایستی بدانند، نظام سیاسی می‌تواند به وسیله قانون، تعهد افراد نسبت به نظم موجود را حفظ کند، زیرا ارزش‌ها به وسیله کارگزاران حقوقی و قانونی به طور رسمی تفسیر و در قالب قانون اساسی هر کشور رسمیت می‌یابد. قانون محور نظام اجتماعی است که به طور عمده، دادگاه‌ها باید به تفسیر و تعریف قانون بپردازند.

منابع

- احمدی، حمید؛ چلبی، مسعود؛ مقصودی، مجتبی (۱۳۷۸). وفاق اجتماعی ۲، فصلنامه مطالعات ملی، سال ۱، شماره ۲ و ۳: ۳۰.
- اسلامی نسب، علی (۱۳۷۳). روان‌شناسی سازگاری، تهران: بنیاد.
- اصائلو، ب و خدای، س (۱۳۹۳). بررسی اثر هوش فرهنگی بر شوک فرهنگی، سازگاری میان فرهنگی و عملکرد، فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی- فرهنگی، دوره دوم، شماره ۴: ۷۵-۹۶.
- افتخاری نیا، مینا (۱۴۰۱). پیش‌بینی امنیت اجتماعی بر اساس سلامت اجتماعی، سلامت روان و مهارت‌های ارتباطی در نوجوانان دختر، نهمین کنفرانس ملی حقوق، علوم اجتماعی و انسانی، روانشناسی و مشاوره، شیروان: <https://civilica.com/doc/1490391>
- جامی سوقه، سیده فاطمه؛ شاه مرادی، مهدی؛ کیا، زهره (۱۴۰۱). تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر اقدام برای رشد فردی، سازگاری اجتماعی و کیفیت زندگی بر اساس آزمون رگرسیون (مطالعه موردی: معلمان ابتدایی شهرستان چالوس)، نهمین کنفرانس ملی حقوق، علوم اجتماعی و انسانی، روانشناسی و مشاوره، شیروان: <https://civilica.com/doc/1490393>
- جنکینز، ریچارد (۱۳۹۱). هویت اجتماعی، ترجمه تورج یاراحمدی چاپ اول، تهران: پردیس دانش.
- چلبی، مسعود (۱۳۷۸). وفاق اجتماعی، ماهنامه علوم اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، شماره ۳.
- حسینی، سید جواد؛ گنجی، قربانعلی؛ امیراحمدی، رحمت‌الله (۱۳۹۱). وفاق اجتماعی و اقلیت‌های قومی در ایران با تأکید بر ابعاد سیاسی، مطالعات سیاسی، دوره ۴، شماره ۱۵: ۱۲۹-۱۵۶.
- حسینی، سید یاسین؛ محدثی گیلوایی، حسن؛ محمدباقر تاج‌الدین، مریم (۱۴۰۰). دین و تضاد اجتماعی در کردستان ایران: نیم‌قرن اخیر، فصلنامه مطالعات میان فرهنگی، سال شانزدهم، شماره ۴۹.
- خلیلی، محسن (۱۳۷۹). آفرینش وفاق کار ویژه بنیادین قانون اساسی، فصلنامه مطالعات ملی، سال نخست، شماره ۲ و ۳: ۱۵۴.

طراحی مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان....

- خیاطی، نارا (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین برنامه‌های ماهواره‌ای و هویت اجتماعی و فرهنگی در میان دانشجویان دانشگاه کردستان، دومین کنفرانس ملی جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی، تهران: <https://civilica.com/doc/348831>

- رحمانی، شهلا؛ محمدی اغچه قلعه، متین (۱۳۹۸). تأثیر مهارت‌های زندگی بر سازگاری اجتماعی- فرهنگی، سومین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در علوم انسانی و مطالعات فرهنگی اجتماعی، تهران: <https://civilica.com/doc/967462>

- رستگار خالده، امیر؛ سلیمانی بیدگلی، مسعود (۱۳۹۵). فرهنگ پذیری و سازگاری در میان جوانان کرد: <https://civilica.com/doc/630344>

- رضا دوست، کریم؛ حسین زاده، علی حسین؛ کهن سال، احسان (۱۳۹۴). عوامل اجتماعی فرهنگی مؤثر بر وفاق اجتماعی شهر ده دشت، مطالعات ملی، دور ۱۶، شماره ۱: ۶۱-۱۰۹.

- رضایی، حمید (۱۳۹۶). فرهنگ‌سازی از طریق توسعه مشارکت شهروندان، کنفرانس ملی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی، کازرون، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کازرون:

https://www.civilica.com/Paper-KAUHEM01-KAUHEM01_731.html

- رضائیان، علی؛ وثوقی، منصور؛ ساروخانی، باقر (۱۳۹۸). «مطالعه جامعه‌شناختی حوزه‌های هم‌گرایی و واگرایی هویت ملی و هویت قومی (مطالعه موردی: قوم لک)»، مطالعات علوم اجتماعی ایران، دوره شانزدهم، شماره ۲: ۱۸-۳۶.

- زتومکا، پیوتر (۱۳۸۴). اعتماد یک نظریه جامعه‌شناختی، ترجمه فاطمه گلابی، تبریز - سارانی، پریسا؛ اکبری، فریده؛ اورنگی، مرضیه (۱۳۹۹). نقش خانواده و ارتباط بین فردی سالم بر سازگاری اجتماعی فرزندان، هفتمین کنفرانس بین‌المللی روان‌شناسی، مشاوره و علوم تربیتی: <https://civilica.com/doc/1136452>

- سالاری، اسلام؛ حسینی باینوجی، سید بهنام؛ ابجامه، مراد؛ غلامی، حمیدرضا (۱۳۸۵). نقش مدرسه و خانواده در سازگاری فرهنگی- اجتماعی دانش‌آموزان، کنفرانس بین‌المللی نوآوری و تحقیق در علوم انسانی و مطالعات فرهنگی اجتماعی، قم: <https://civilica.com/doc/609811>

- شریعتی، حمید (۱۳۹۰). بررسی اثرات پدیده جهانی شدن بر فرهنگ در جامعه استان

کردستان، اولین همایش جلوه‌های فرهنگی استان کردستان، سنندج:

<https://civilica.com/doc/130885>

- صالحی، صادق؛ پازوکی نژاد، زهرا (۱۳۹۷). نقش فرهنگ در پذیرش اجتماعی سیاست‌های سازگاری با تغییر آب‌وهوا (مورد مطالعه: کشاورزان شهرستان بابلسر)، همایش ملی راهبردهای مدیریت منابع آب و چالش‌های زیست‌محیطی، ساری:

<https://civilica.com/doc/790204>

- فرید، ابوالفضل (۱۳۷۵). بررسی و مقایسه میزان سازگاری اجتماعی یک‌زبان‌ها و دوزبان‌ها در مدارس ابتدایی شهرستان‌های تهران و تبریز، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی.

- فلاحی، علی؛ کفاشی، مجید (۱۳۹۸). بررسی تأثیر امنیت اخلاقی بر همبستگی و وفاق اجتماعی، مطالعات پلیس زن، شماره ۳۰: ۱۴-۲۷.

- قاسمی، علی اصغر؛ خورشیدی، مجید؛ حیدری، حسین (۱۳۹۰). همسازی هویت ملی و قومی در ایران و رویکرد اقوام ایرانی به وحدت ملی و حق تعیین سرنوشت، فصلنامه علوم اجتماعی، دوره هجدهم، شماره ۵۵: ۵۷-۹۹.

- قلی‌زاده، آ؛ کشتی‌آرای، ن و سهرابی‌رنانی، م (۱۳۹۰). نقش به‌کارگیری مهارت‌های مدیریت تنوع فرهنگی مدیران دبیرستان‌های شاهین‌شهر در ارتقای سطح مشارکت اجتماعی دانش‌آموزان در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸، فصلنامه تحقیقات فرهنگی، دوره چهارم، شماره ۴: ۱۵۹-۱۸۴.

- کاووسی، اسماعیل؛ فلاح‌نیا، محمود (۱۳۹۶). ارائه مدل سازگاری فرهنگی کارکنان جدیدالاستخدام در سازمان‌های چندفرهنگی، فصلنامه مطالعات میان فرهنگی، سال دوازدهم، شماره ۳۳.

- کیخانزاد و قنادی، (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین هوش فرهنگی با سازگاری شغلی و اعتماد سازمانی اعضای هیئت علمی، فصلنامه مشاوره شغلی و سازمانی، دوره پنجم، شماره ۱۵: ۱۱۴-۱۲۸.

- مرادی زاده، سیروس؛ بازگیر، لیلا؛ عبدالهی مقدم، مریم (۱۳۹۴). بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی بر سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر خرم‌آباد در سال تحصیلی ۹۴-۹۳، دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و

طراحی مدل توسعه وفاق و سازگاری فرهنگی و اجتماعی در میان اقوام و خرده‌فرهنگ‌های استان کردستان....

روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی
سروش حکمت - مرتضوی، موسسه آموزش عالی مهراروند، مرکز راهکارهای دستیابی به
توسعه پایدار.

- میرزایی، سید آیت‌الله (۱۳۹۹). ناسیونالیسم و قومیت در ایران (مطالعه‌ای تجربی)،
تهران: آگاه.

- میرمحمدی، داوود (۱۳۸۳). گفتارهایی درباره هویت ملی در ایران، چاپ اول، تهران:
نشر تمدن ایرانی (وابسته به موسسه مطالعات ملی).

- والی‌پور، ایرج (۱۳۶۰). روان‌شناسی سازگاری، تهران: وحید.

- وان بروین سن، مارتین (۱۳۸۳). جامعه‌شناسی مردم کرد، آغا، شیخ و دولت،

ساختارهای اجتماعی و سیاسی کردستان، ترجمه ابراهیم یونسی، تهران: پانید.

- Bennis, W. G. (2017). Beyond bureaucracy. In American Bureaucracy (pp. 3-16). Routledge.

- Berry, John W. (2008), "Acculturation and Adaptation of Immigrant Youth", Canadian Diversity, Volum No. 2, pp. 50-54.

- Davies, J., Easterby-Smith, M., Mann, S., & Tanton, M. (2018). The Challenge to Western Management Development: International Alternatives. Routledge.

- Gilroy, J. & Emerson, E. (2016). Australian indigenous children with low cognitive ability: Family and cultural participation. Research in Developmental Disabilities. Volume 56, pp 115-125.

- Gruman, J.A., Saks, A.M., Zweig, D.I. (2006). Organizational Socialization Tactics and Newcomer Proactive Behaviors: An Integrative study. Journal of Vocational Behavior, Vol. 69, pp. 90-104.

- Gruman, J.A., Saks, A.M., Zweig, D.I. (2006). Organizational Socialization Tactics and Newcomer Proactive Behaviors: An Integrative study. Journal of Vocational Behavior, Vol. 69, pp. 90-104.

- Huu Chen, S. & et al. (2012). "Ethnic Identity and Career Aspiration of the Taiwanese Indigenous Students in the Era of Globalization", Asian Social Science, N. 8(10), P. 23-28.

- Jules, P. (2003). Social capital and Connectedness: Issues and implications for agriculture, rural development and natural resource management in ACP countries, CTA working document No. 8032.

- Kim, Y. S. & Kim, Y. Y. (2016). Ethnic Proximity and cross-cultural adaptation a study of Asian and European Students in the United States, Intercultural Communication Studies. XXV: 61-80.